

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКОГ
УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

1. ОПШТИ ПОДАЦИ

Име кандидата	Драгана Русалић
Уметничка област	Примењене уметности и дизајн
Име ментора	Мирољуб Стаменковић
Назив уметничког пројекта	Традиционалне технике израде накита као део нематеријалног наслеђа Србије
Комисија за писање извештаја	1. Мирољуб Стаменковић, ред.проф. у пензији Факултета примењених уметности у Београду, 2. Др Миланка Тодић, ред.проф. Факултета примењених уметности у Београду, 3. Растко Ћирић, ред.проф. Факултета примењених уметности у Београду, 4. Марко Вукша, доцент Факултета примењених уметности у Београду, 5. Гордана Каљаловић Одановић, ред.проф. Академије уметности у Новом Саду
Датум седнице Наставно уметничко научног већа на којој је именована Комисија	13.11. 2017.
Број одлуке о именовању Комисије	03-13/79-II/4 od 24.10.2017.

2.Биографија кандидата

Име презиме	Драгана Русалић
Место и датум рођења	Београд, 26.02.1969
Адреса	Љермонтова 6 Београд
Телефон	+381 64 170 70 25
E-mail адреса	d.rusalic@gmail.com

Mr.sc.Драгана Русалић је рођена у Београду, где је завршила основну и средњу школу.

Факултетску диплому је стекла 1994. год дипломирањем на Одсеку вајарства Факултета примењене уметности и дизајна, Универзитет уметности у Београду.

Уметничку магистратуру из области примењене уметности и дизајна успешно је одбранила 2001.год на ФПУ београдског Универзитета уметности са темом *Свест о 3Д огледалској форми*, под менторством ред.проф. Мирољуба Стаменковића.

Почевши од јула 1994.г је члан националног професионалног уметничког удружења УЛУПУДС. Исте године је примљена у статус самосталног уметника. Током наредних 12 година је активно излагала на свим релеватним колективним изложбама у земљи: Октобарски салон, Мајска изложба, Међународно бијенале уметности минијатуре у Горњем Милановцу, Јесења изложба, 3Д-арт...

Своје скулптуре реализоване у медију ливене бронзе је самостално излагала током 2003. год на изложби у оквиру ликовне галерије *Centre Scolaire International 'Helene d'Anjou'* у Паризу, Француска.

Учесник је бројних уметничких колонија и симпозијума, укључујући Међународни симпозијум скулптуре TERRA у Кикинди, Међународни симпозијум златарства *Мајданарт* у Мајданпеку.

У области скулптуре је фокусирана на два наизглед потпуно различита материјала: метал у форми ливене бронзе и равно стакло. Одређен број скулптура је реализован комбиновањем ова два материјала, док је понекад фокус у скулптурском раду на сваком од датих материјала појединачно.

Током 2003. свој професионални рад почиње активно да усмерава и на област накита сагледавајући га првенствено кроз призму скулптуралних форми и експериментишући у раду са различитим материјалима (метал, стакло, *ready made* објекти...) приликом реализације разноврсних накитних комада: минђуша, прстења, привезака, огрлица. Временом се фокус померио скоро искључиво на племените метале у оквиру којих доминира сребро, и у коме и данас реализује највећи број својих радова из ове области.

Учествовала је у раду неколико стручних жирија из области скулптуре.

Од 1997. године своје професионално образовање паралелно усмерава и у правцу *публиц релатион-а*, истовремено се активно професионално ангажујући у овој области. Као ПР подршка је сарађивала на бројним догађајима и пројектима из домена културе и културне баштине. Један је од оснивача и техничких координатора, као и главни координатор за визелне уметности асоцијације *Navis Group Beograd*. Поседује професионалне дипломе и лиценце неких од најзначајнијих домаћих институција из области ПР-а, као и сертификате релевантне за области пројектног менаџмента и *fund raising-а*. Ова врста знања је за област културе од значаја посебно у светлу директне доступности фондова Европске уније пројектима из Србије.

У октобру 2007. године је успешно одбранила и другу, овог пута научну магистратуру, и то из области менаџмента у култури на *Management in Culture and Cultural Policies in the Balkans – UNESCO Chair*, Универзитет уметности, Београд, са темом *Формулисање политике и стратегија за заштиту и очување нематеријалног културног наслеђа, фокус Србија* (на енглеском), ментор проф. др. Милена Драгићевић Шешић. Такође је током 2007. год стекла и МА диплому из области Менаџмента у култури на *Management in Culture and Cultural Policies in Balkans*, *Université Pierre Mendès*, у Греноблу, Француска.

У својству предавача је ову тему презентовала на мастер студијама Архитектонског факултета у Београду, као и на одређеном броју стручних националних и међународних конференција из области културног наслеђа.

Током 2009. год је била чланица *Радног тела за нематеријалну културну баштину* у оквиру Националне Конференције о културној баштини у организацији Министарства културе РС. Ауторка је јединствене научне публикације из области нематеријалног културног наслеђа код нас: *Making the Intangible Tangible, the New Interface of the Cultural Heritage*. Књига је на енглеском језику објављена у издању Етнографског института САНУ.

Од јуна 2006. је запослена у Културном центру Београда, у коме се након професионалног ангажовања као ПР и маркетинг менаџер Центра, од 2012.г налази на позицији Дизајн уредника Београдског излога Културног центра Београда где је кроз сарадњу са бројним уметницима и дизајнерима, између осталог, задужена за продукцију поливалентних колекција уметничких и сувенир предмета.

3. Детаљна анализа уметничког пројекта кандидата

Докторско уметнички пројекат *Традиционалне технике израде накита као део нематеријалног наслеђа Србије* представља комплексан истраживачко уметнички пројекат који је у свом уметничком сегменту заснован на јукстапозиционирању знања о традиционалним занатским техникама које су вековима коришћене у области израде накита и њихових могућих савремених ишчитавања, а будући делом нематеријалног наслеђа Србије.

Теоретска експликација пројекта нас уводи, а затим и детаљно представља дефиницију нематеријалног културног наслеђа, узимајући у разматрање како њене теоријске оквири, тако и позиционирање вишевековних традиција израде накита техникама као што су филигран, ковање, искуцавање, гранулација, дате унутар оквира дефиниције нематеријалне баштине код нас, а кроз призму њене одлике континуираног стваралачког процеса који се стално изнова обнавља.

Кандидаткиња у теоретском делу свог истраживања јасно формулише главно истраживачко питање рада: *На који начин традиционалне занатске технике израде накита какве су филигран и гранулација, а будући делом корпуса нематеријалног наслеђа коме је потребна заштита, могу*

да, кроз жив и активан креативни процес, допринесу савременом дизајну накита? Даљи ток овог докторског уметничког пројекта нас води ка прецизном дефинисању сваког од појмова од којих се састоји главно истраживачко питање, све у циљу добијања могућег одговора на њега.

Кроз сажето дат преглед историје накита на нашем подручју, рад детаљно описује основне и допунске технике израде накита, уводећи читаоца постепено у разлоге за укључивање ове вековне традиције у корпус нематеријалног наслеђа коме је неопходна хитна заштита. У раду се јасно наглашава залагање за проширен поглед на појам традиције, имајући у виду да се усталила дефиниција традиционалног накита као накита претежно сеоског становништва у XIX и током неколико деценија XX века. Уз свест да је оно што се данас назива традиционалним занатским техникама у корпусу нематеријалне баштине присутно знатно дужи период од горепоменутог периода, рад тежи превазилажењу традиционалних дисциплинарних подела, уз апстраховање дефиниција и ограничења које један тип накита чине традиционалним а други историјским.

Кандидаткиња недвосмислено ставља до знања да у свом истраживању искључује и критеријуме материјалне вредности накита, као и поделу на праве мајсторе – *златаре* и народне занатлије – *кујунџије*, с обзиром да ови изрази представљају српску и турску верзију појма са идентичним значењем. Дакле, критеријум за одабир накита који је проучаван у оквиру овог докторског уметничког пројекта се налази искључиво у домену коришћења традиционалних занатских техника за његову израду, посматраних кроз историју, а полазећи од премисе да су функције накита у свим културама, без обзира на њихову структурну различитост, увек исте.

Имајући у виду тезу да је потребно да докторска дисертација пружи свој допринос у области коју проучава, кандидаткиња у практичном делу свог докторског уметничког пројекта прави искорак кроз покушај да се, у ситуацији када скоро да на прсте једне руке могу да се изброје

мајстори филигранског заната који га још увек активно практикују на високо професионалном нивоу код нас, кроз блиску сарадњу с неким од њих у пракси реализује комаде накита управо коришћењем традиционалних техника – филиграна, гранулације, механичким обликовањем филигранских сребрних нити – а кроз интензиван ангажман могућег савременог ишчитавања ових техника. Циљ овог истраживачког процеса није било пуко практиковање техничког сепарата филигранског заната по себи, већ увид у процесе који се дешавају када се користе технике, орнаменти и концепти једне дисциплине – мисли се на класично, традиционално схваћено филигранство – те кроз другачији дискурс начина њиховог аплицирања истражује ток рада који резултује другачијим базним концептом. Овакав приступ је изродио две специфичне претпоставке настале из премисе да је цик-цак линија током историје скоро искључиво коришћена као декоративни елемент на накиту који је реализован у техници филиграна, а не као структурни, градивни и конструктивни елемент дела. На ово се директно надовезала потрага за конструкционим могућностима цик-цак линије, тако да жица у форми цик-цак линије – оригинални елемент – губи своју примарну декоративну функцију којој је сврха да омогући чисто визуелно задовољство, већ јој се кроз процес рада отвара могућност да постане основни градивни елемент дела. Ово је водило ка томе да, до сада тек декорација, филигранска цик-цак линија истовремено буде текстура, структура и архитектонска подршка дела у настајању. Поред ове првобитне премисе, унутар истог контекста је започета потрага за новим изражајним могућностима цик-цак линије у оквиру рада.

Иницијална идеја од које је кандидаткиња започела свој рад на овом пројекту подразумевала је да се сам процес реализације нових комада накита који су у естетском смислу базирани на врсти отклона од традиционалног, уз приближавање савременом изразу стави у контекст основног, кључног обележја онога што је и у светским и у националним оквирима дефинисано као нематеријална културна баштина: чињеницу да је то стално и изнова променљив *процес* који је толико жив да дозвољава искорак у савремени дизајн близак оку данашњег посматрача, али без бојазни да би као такав могао да уруши чврсте оквире вишевековне традиције. Дакле, практичан део овог докторско уметничког пројекта својом суштином није инсистирао на *производу* који је неминовно произишао као резултат уметничког ангажовања кроз сарадњу са мајсторима филигранског заната, већ управо на сегменту који му претходи, а то је сам *процес* настанка накита, уз коришћење традиционалног занатског умећа и алата.

Кандидаткиња кроз целокупан свој пројекат испољава чврсто уверење да управо овакав приступ традицији који је у сагласју са историјским процесима на једној, и на линији са духом и захтевима садашњег времена на другој страни, омогућава њену виталност и нови живот, те стога овај пројекат као целина иницира утврђивање јасније позиције традиционалног заната вишевековног трајања у савременом друштву данас, његовог односа према појединцу и заједници, уз сугерисање могућег правца који ће обезбедити жељени континитет заједнице у оквиру које постоји.

4.Оцена остварених резултата

Докторски уметнички пројекат *mr.sc. Драгане Русалић Традиционалне технике израде накита као део нематеријалног наслеђа Србије* у својој форми и суштини, као и приступом теми коју обрађује припада области примењених уметности и дизајна, али је такође могуће и да његово ишчитавање буде много шире с обзиром да у себи садржи синтезу широко постављеног теоријског истраживања са прецизно дефинисаном темом и истраживачким питањем на једној, и јасно исказаног индивидуалног уметничког израза на другој страни. Ово је стога што је кандидаткиња у свом пројекту сјединила две наизглед тешко спојиве области свог професионалног интересовања: теоријско истраживање нематеријалне културне баштине и рад на обликовању накита као дела уметничке области скулптуре. Овакав контекст доприноси посебној врсти дискурса кроз који је могуће анализирати и ишчитавати све презентоване сегменте како теоретског тако и практичног дела пројекта.

Иновативни експериментални приступ практичног сегмента пројекта који је детаљно описан у раду је подразумевао мноштво како теоретских тако и дилема које су се тичале техничких ограничења употребљеног материјала и коришћене технике, уз сегмент у коме је концепцијски прецизно презентован начин којим је кандидаткиња дошла до коначних решења.

Могуће је рећи да се овим уметничко докторским радом промовишу вредности традиције које јој омогућавају виталност, универзалност и постављање у дискурс њеног континуираног истраживања у заједници у оквиру које постоји.

Методама које су примењене у истраживању, као и креативним приступом у практичном сегменту свог рада, кандидаткиња остварује резултате који доприносе новим сазнањима, потврђујући претпостављену суштину у оквиру уже уметничке области којом се бави.

5.Критички осврт Комисије

Докторски уметнички пројекат *Традиционалне технике израде накита као део нематеријалног наслеђа Србије* докторанта мр.сц. Драгане Русалић обухвата све проблеме које је кандидаткиња навела у пријави теме за израду докторског уметничког пројекта, а које је желела да проучава и истражује кроз рад на овом пројекту.

Могуће је рећи да овај рад на прецизно презентован начин испитује позицију традиционалног занатства као јасно дефинисаног сегмента нематеријалног наслеђа у односу на савремене тенденције дизајна накита, свесно апострофирајући и даље важну улогу познавања и употребе традиционалних занатских техника. Кандидаткиња у свом раду вешто користи како своје искуство истраживача научне области нематеријалног културног наслеђа, тако и кроз уметничку праксу стечено познавање традиционалних техника израде накита, уз јасно истицање значаја професионалне помоћи мајстора традиционалног филигранства. Уз успешно наслањање на истраживачки рад еминентних стручњака из ових области, као и кроз коришћење бројне, тематски широко проучаване литературе, кандидаткиња успева да реализује квалитетан докторски пројекат из области примењене уметности.

Према сазнањима комисије докторски уметнички пројекат представља оригинално уметничко дело које у потпуности квалификује кандидаткињу за академско и уметничко звања доктор уметности.

6. Закључак са образложењем доприноса пројекта уметности

У закључку је могуће да буде константовано да је кандидаткиња мр.сц Драгана Русалић избором теме, као и њеном анализом у теоретском и ликовном смислу остварила значајан, ако не и изузетан помак у покушају синтезе традиционалних вештина и знања са аутентичним ауторским ликовним интервенцијама. На овај начин је формиран уметнички рад који јасно и недвосмислено препознаје значај и важност познавања занатске традиције у контексту трајања континуитета и идентитета заједнице која је поседује. Сматрамо да су решења која је кандидаткиња предложила у овом раду значајна са становишта могуће иницијативе покретања неопходних активности којима би се стекли услови да поменута знања и вештине по први пут буду на адекватан начин заштићена и коришћена на подручју наше земље.

Чланови Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта *Традиционалне технике израде накита као део нематеријалног наслеђа Србије* са задовољством предлажу Научном уметничком наставном већу Факултета примењених уметности у Београду и Сенату

Универзитета уметности у Београду да прихвате овај извештај и покрену процедуру за јавну одбрану докторске дисертације мр.сц. Драгане Русалић

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

Мирољуб Стаменковић, ред.проф. у пензији Факултета примењених уметности у Београду

Др Миланка Тодић, ред.проф. Факултета примењених уметности у Београду

Растко Ђирић, ред.проф. Факултета примењених уметности у Београду

Марко Вукша, доцент Факултета примењених уметности у Београду

Гордана Каљаловић Одановић, ред.проф. Академије уметности у Новом Саду

